

Din sal'a tribunalului dela Sibiiu.

Darea de séma

asupra

procesului politicu de pressa

alu d-lui

George Baritiu,

redactorele „Observatoriului“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In cestiunea

colecteloru pentru soldati romani raniti.

(Pertractarea finala din 30. Aprilie st. n. 1879.)

Editione separata dupa „Observariulu“.

Sibiiu, 1879.

Tipografi'a lui S. Filtsch (W. Krafft).

Pentru Romani'a.

In commissiune la librari'a I. Szöllösy in Bucuresci, piati'a teatralui.

Prefiulu: 25 cr. == 50 bani.

Pertractarea finala

din 30. Aprilie st. n. in procesulu politicu de
presa intentatu d. G. Baritiu, pentru articolulu
seu publicatu in 1877 subtu titlulu:

„Spre folosulu Romaniloru raniti.“

Pertractarea finala a acestui procesu inaintea curtii
cu jurati a avutu locu in 30 Aprilie a. c.

La acésta pertractare au concursu unu publicu
asia de numerosu, in catu spaciulu rezervatu érá ocupatu
pàna la ultimulu locu si ceea ce pàna acuma nu s'au
mai intemplatu in Sibiiu, au fostu de fatia si dame de
romanu si anume d-le: Judit'a Macelariu, Mari'a
Cosma, Elen'a Popescu, An'a Francu si
d-siór'a Elen'a Adamoviciu, care nu pregetara a
veni la tribunalu si a stá acolo pàna la finea pertractarii,
pentru cá se védia si se audia, cum se decide o cauza,
care in fondu érá aceea a tuturoru femeiloru romane.

Pertractarea finala pe care o descriemu mai la
vale, parte mare dupa insemnari stenografice, a decursu
in urmatoriulu modu: Pe la 8¹/₂ a. m. domnii membri
ai tribunalului reg. Béla de Tamássy, cá locutiitoru
de presiedinte si consiliarii Kováts si Rosca in calitate de
asesori, Friedrich Haupt cá actuariu, subjucele Ioanu Badila
cá translatoru, si d-lu Ioanu Deesy procuroru reg. in-
trandu in sala si ocupandu'si locurile la més'a verde,
ér' cei 36 de cetatieni bancile loru si acusatulu Georgiu
Baritiu scaunulu acusatiloru, asemnatu lui in fati'a

presiedintelui, si alaturea la més'a aparatoriloru d. advocatu Albert Arz de Straussenburg, cá aparatoriu. Compunerea juriului se incepù prin tragerea numeloru la sorti, dupa ce presidiulu facù observarea, ca atàtu acusatulu càtu si procurorulu cá acusatoru, au dreptulu de a respinge pe câte 12 din cei 36. Acusatulu Baritiu a renunsiatu la dreptulu seu de a respinge pe cineva, din cauza cum au disu, cà lui i este indiferentu, care din concetatiunii sei ii voru fi judecatori, mai alesu ca pe cei mai multi nici nu àre fericirea de a-i cunósce in persóna. Din contra d. procuroru a usatu de dreptulu seu cu prisosintia, refusandu intre altii pe onorabili domni: Gustav Thalmann, advocatu; Carl Klein, directoru seminarialu; Friedrich Schwabe, juvelieru; Wilhelm Krafft, tipografu; Eduard Jahoda, comerciantu; Gustav Conrad, pretiutoriu de paduri; August Teutsch, farmacistu; Friedrich Roth, hotelieru; Friedrich Valentini, comptoaristu; si asia esira din urna d-nii :

1. Friedrich Schatz, palarieru, capulu juratiloru.
2. Heinrich Petri, ciobotaru;
3. Ludwig Szánto, ciobotaru;
4. Johann Müller, ciobotaru;
5. Berthold Frenz, conditoru;
6. Friedrich Kleinrath, pielariu;
7. Adolf Gross, macelariu;
8. Carl Schwarz, tinichieru;
9. Friedrich Schnell, comerciantu;
10. Jakob Köhler, ciobotariu;
11. Friedrich Kreisler, franselaru;
12. Johann Krauss, franselaru;

cá jurati suplenti au esitu d-nii :

Carl Scheerer, postovaru;
Johann Conradt, pielaru.

Dupa implinirea acestoru formalitati, presiedintele luà juramentulu celoru 12 si declarà juriulu de constituitu, apoi puse acusatulu in limb'a romana intrebarile usitate, din care resulta, ca G. Baritiu e in etate de 67 ani impliniti, nascutu in Transilvani'a, comun'a Juculu

de josu, in comitatulu Clusiuului, a locuitu pâna acum 41 ani in Brasiovu, este parinte a cinci prunci, si niciodata in viati'a sa n'a fostu trasu in vreo judecata de acestea, este actualu redactoru alu diariului „Observatoriulu“ si proprietaru.

Presedintele invita apoi pe d. procuroru cá se'si formuledie acusarea sa; actuarii facu lectur'a actului de acusare ce pórtá dat'a din 23 Octobre 1877. Coprinsulu ei pre scurtu este, ca Iacobu Muresianu si G. Baritiu prin publicatiunile loru din „Gazet'a Transilvaniei“ Nrii 24, 39 si 40 s'au facutu culpabili de turburarea linistei publice. Muresianu au luat respunderea asupra sa pentru articolii nesubscrisi, ér' pe auctori n'a voitu se i numésca. Baritiu din contra au recunoscutu, ca au scrisu articolulu din Nr. 39 si au declaratulu la judecatoriulu de instructiune ca: pentru coprinsulu aceluia ia elu intrég'a respundere asupra sa. Dupa ce Muresianu se bolnavise si actiune in contra lui nu se poté intentá, procurorulu si-o si retrase. Din contra, acelasiu procuroru sustiene acusarea sa in contra lui G. Baritiu pentru articolulu din Nr. 39 alu „Gaz. Transilv.“ din anulu 1877 si cere pedepsirea lui pentru crim'a turburarii de linistea publica in sensulu §. 65 si pentru delictulu de agitatiune si provocare la ura in sensulu §§. 300 si 302 ai codicelui penalu.

Se citește articolulu incriminatu in traducere magiara si germana de cátra d-ni Haupt si Badila. Articolulu incriminatu suna in originalu asia :

„Spre folosululu romaniloru raniti“.

„Sub acestu titlu diariulu ministeriale „Kelet“ (Orientulu) din Clusiu Nr. 116 din 24 Maiu, publica unu articolu de fondu, indreptatu cu tóta furi'a unui tiranu brutale, lipsitu de sentimentele umanitatiei, contra femeiloru romane, care aru cutediá se contribue cu bani si cu scame pentru soldatii raniti din armat'a Romaniei.“

„Audi Europa civilisata, auditi popóra christiane din tóta lumea si ve dati verdictulu vostru asupra acestui attentatu criminal, comissu contra umanitatii.“

„Societati de ale Crucei Rosie vinu la Romani'a, nu numai din St.- Petersburg, ci si din Vien'a, Berolinu, Elveti'a, Franci'a, cá se curatie si se lege ranele soldatiloru loviti de arme turcesci si ale soldatiloru turci sfarmati de arme romanesci. Officiari si ostasi voluntari, bravi si heroici, dela Itali'a si Franci'a, alérga la Romani'a, cá se'si verse sangele contra tiraniei asiatice si pentru independenti'a fratiloru de aceeaasi origine, locuitori intre Istru si Carpati. Eroulu Garibaldi, resbunatoriulu nemoritoriu alu libertatii, dice Romaniloru in epistol'a sa catra colonelulu Dunca: „Uniti-ve tóte popórale si dati preste Bosforu in Asi'a pe acei tirani incorigibili.“ — Dara ce e mai multu? Diplomati'a Europei intregi, fara esceptiune de cea austro-ungurésca, a recunoscutu prin acte publice, prin protocóle luate in conferintie diplomatice, ca tirani'a turcésca nu mai póte fi suferita, si cá trebue se se caute midilóce corrective si coercitive contra ei. Facia cu aceste fapte si evenimente complinite vinu diarele ministeriali unguresci si cutédia a scrie in faci'a Europei unele cá acestea:

„Apellurile date catra femeile romane din Transilvani'a, Ungari'a, Bucovin'a, spre a concurge si densele cu ajutóre pentru soldatii raniti din óstea romanésca, sunt venite in tiéra pe furisiu dela Craiov'a, Bucuresci si din alte parti ale Romaniei, prin urmare ele sunt simptome de complottu, favoratu de unu statu strainu (küldállam). Noi maghiarii nu credemu, cá femeile romane voru lucrá contra opiniunei nóstre. Nu credemu, cá femeile romane voru remunerá pe unu poporu pentru feloni'a si rebelliunea sa, si nu se voru compromite pe sine, glorificandu faptele calcatoriloru de credintia; pentru-cá barbatii de statu ai Romaniei, necredinciosi, calcatori de juramentu, au ridicatu pumnariulu asupra amicului (asupra turciloru) contra vointiei poporului si au nimicitu venitoriulu tierei. Noi maghiarii, vediendu-ne statulu nostru periclitatu, nu potemu suferi lucruri de aceste, ci le condamnamu si urmarimu cu tóte semnele

desprețului nostru.) Noi nu putem suferi vindecarea acelor soldați, cari voru fi raniti, pentru că ei erau se aduca in pericolu chiaru existentă noastră, a maghiarilor. Nu putem suferi a loru vindecare, pentru-că se reinviie era si se-si ridice din nou sabiile contra existentiei noastre, contra patriei si a intereselor ei. Se vindece si se ajute aceia, cari sunt capabili de a se entusiasmă pentru cnuță rusească: cari știu se porțe lantiulu de robi pe peciôrele lor, cari nu vedu adeveratele scopuri ale acestei campanii de banditi.“*

Éca, cumu știu se scria publicistii maghiari in cestiumi umanitare, recomandate in termini asia de sublimi de către Isusu Christosu in evangeli'a sa, mai alesu prin parabol'a despre omulu caditu in talhari. A se adressă catra sexulu femeiescu, delicatu si simtitoriu, in limbagiulu brutale si fanaticu, din care deteramu aici cateva exemple, însămnă a terrorisă si a voi se faca, că femeiloru noastre se le cadia lucrulu din mana. Ei se încerca se le incurce cu sofistarii absurde in labirintulu politicei. Acésta inse e tréb'a noastră a barbatiloru. Femeile au cu totul altu-ceva de lucru: se faca barbatesce la scame, se taie la triangule si compresse, fasie si bandage, se cöse si se inpletésca, se fërba si se spele, apoi in locu de a le pasă catu mai pucinu de aceste amerintiari fanatice, se le pese mai pre susu de tôte de judecat'a inpartiala si drépta a Europei christiane si civilisate, care pe noi romanii din acestu imperiu ne-ar' inferă cu stigm'a de tradatori ai sangelui nostru, déca nu amu sari in ajutoriulu fratiloru nostrii de aceeași origine, natiune, limba, religiune, nici macaru cu cate trei coti de pensa, cari se punu pe fati'a mortiloru, candu ii asiédia in sicriiu. Acést'a este opiniunea publica, pe care suntemu datori cu totii a o respectă, era nici-decumu si nici-odata opiniunea cea falsificata si elementulu nostru in veci hostile, recomandata de publicistii maghiari.“

*) . . . hitszegők munkáját nem pártolhatjuk, hanem kárhóztatnunk s a megvetés minden jeleivel kell kísérnünk.

„Ei-si aróga dreptulu de a representá opiniunea publica si vointi'a tieiei, a patriei, ei minoritate cutéza a vorbi in numele patriei intregi, in numele collectivu alu tuturoru locuitoriloru tieiei. Trebuie se spunemu acestoru ómeni fanatici, ca in cestiumi humanitarie cá si in altele multe, opiniunea, vointi'a si politic'a preponderantei maioritati a locuitoriloru si anume a romaniloru diferu cu totulu de ale loru. Noi urmamu doctrineloru christiane, ei se inchina Alcoranului. Noi aspiramu la civilisatiunea, drépt'a nóstra hereditate; ei aspira la barbari'a din Caucasu, din Turcestan si Dághestanu. Noi nu cunóscemu nici-unu interessu comunu alu patriei nóstre, nici alu monarchiei cu domni'a turcésca; ei-si identifica chiaru si nationalitatea loru genetica cu cea turcésca. Ei lauda tiép'a si furcile turcesci, hotiile si crudimile de basi-bozuci si cerchesi; noi, cá si Europ'a intréga, le condamnamu si urímu din totu sufletulu nostru. Ei acusa pe barbatii de statu ai Romaniei de felonie si tradare, cà-ci-'si apara tiér'a de barbari selbategi; noi din contra, iamu fi acusatú de tradare si poltroneria, deca ar' fi statu cu manile in sinu; éra astadi le gratulamu si 'í felicitamu.“

„Caus'a comuna, pe care o face Romani'a inca si asta-data cu Russi'a, nu are se geneze pe nici unu romanu, ea este justificata pe deplinu pentru istoria. Tirani'a rusésca, de care fabuléza diariiele maghiare, comparata cu cea unгурésca si polóna din tóte periódele istoriei, nu are cauza de a se coperi cu frundie de finicu, ceea ce vomu si documentá in decursulu evenimentelorú.“

„Asia dara femeile nóstre voru merge inainte cu pasi siguri pe calea ce le arata ànim'a loru, vointi'a nationale si exemplulu Europei luminate, despretiundu ori-ce metechne ale tiraniei si egoismului ucigatoriu de patria.“

G. Baritiu m. p.

Presiedintele: Are d. acusatú se reflectedie ceva prealabilu asupra actului de acusare?

Acusatulu: Am! Reflectediu mai antaiú, ca actulu de acusare nu este precisatu, pentru-ca amesteca in

acelasiu actu, inputarile facute dlui Muresianu cu cele indreptate asupra mea. Eu adeca voiescu se sciu, déca d. procuroru cere se se aplice la articolulu scrisu de mine numai paragrafi 300 si 302 in cari se prevedu delicte, séu si paragrafulu 65 celu mai teribile din toti paragrafi codicelui penalu, in cari se prevedu cele mai mari crime.

Procurorulu: Actulu de acusare este precisu in sensulu legii.

Presedintele: Actulu de acusare distinge precisu. D-ta esti acusat u pentru articolulu din „Gaz. Tr.“ Nr. 39 din an. 1877, ér' acelu articolu coprinde fapt'a prevediuta in §. 65 si §.-§. 300 si 302.

Acusatul u: Eu am voitu numai se sciu, déca sunt acusat u si pe temeiulu §. 65.

Presedintele: Da! In acelu articolu se dice, ca tóta Europ'a, cu esceptiune de gubernulu austro-ungaru, este in contra Turciei. Asia dara d-ta faci esceptiune numai cu gubernulu nostru.

Acusatul u: Traducerea oficiala a articolului meu este in mai multe puncte si espressiuni fôrte nesacta, dar' cea mai periculósa si cea mai fatala eróre pentru mine este acolo, unde traducatoriulu mi-a tradusu espressiunea mea „fara esceptiune“ in sensu cu totul opusu, adeca „cu esceptiune,“ pentru ca in locu de a traduce esactu: „Die oesterreichisch-ungarische Regierung nicht ausgenommen“ in traducerea oficiósa a d-lui procuroru sta cu totul falsu adeca: „mit Ausnahme“ si me rogu se se coréga acésta eróre grósa, in tocma dupa originalu.

Presedintele (cetindu tecstulu romanescu alu articolului): In adeveru traducerea nu este esacta, pentru ca in originalu se dice limpede: „fara esceptiunea gubernului austro-ungurescu.“

Dar' candu d-ta numesci pe „Kelet“ fóia ministeriala, óre nu identifici pe acelu „Kelet“ cu ministru?

Acusatul u: Eu am invetiatu a distinge intre diarie oficiali, semioficiali si ministeriali. In Europ'a sunt la 14.000 de diarie, in Ungari'a sunt numai magiare preste 300. Multe din acestea se dau ele pe sine de

ministeriale, une-ori chiar' si fàra scirea ministriloru. Fia inse si cu scirea loru, eu credu ca am dreptulu de a me aparà in contra atacuriloru venite si din foi ministeriale, fara cá se cugetu la ministru. De altcum eu mi-am propusu a documentá in decursulu apararii mele cu date chronologice, ca scriindu eu articolulu meu, n'amu potutu se sciu nemicu de vre unu ordinu ministerialu ce ar fi esitu in cestiunea subversanta.

Presiedintele: Asia dara d-ta in articolulu d-tale n'ai reflectatu la ministru?

Acusatulu: Nu!

Presiedintele: Vine inse mai de parte inculparea in contra d-tale, unde dici ca: poporulu magiaru se inchina la Coranu. Apoi scimu cu totii, ca poporulu magiaru nu se tiene de religiunea mahomedana.

Acusatulu: Me rogu dar', se mi se cetésca articolulu in originalu. Niminea pe lume nu va descoperi acolo unu singuru cuventu despre poporulu magiaru; eu am a face in articolulu meu exclusivu numai cu diaristii. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Presiedintele: Apoi totusi aflamu in acelu articolu, ca despotismulu russescu comparatu cu despotismulu polonu si ungurescu, n'are se se acopere cu frundia de finicu. Aci d-ta totusi ai cugetatu la poporulu magiaru?

Acusatulu: Nici-decum! Vedeti din originalu, ca eu am vorbitu din istoria, din periódele ei, si insistu la ceea ce am disu. Déca vorbescu despre istori'a Ungariei, nu intielegu prin acésta istori'a nationalitatii magiare genetice. Civilisatiunea Ungariei pe atata pe cata se afla ea in realitate, nici-decum nu este de origine exclusivu magiara. Totu asia, déca in Ungari'a a dominatu barbari'a, nici aceea n'a fostu exclusivu magiara.

Presiedintele: Eu insa aflù din acésta sententia, ca d-ta ai cugetatu la natiunea magiara; ai inculpatu pe magiari, ca ei lauda spendivuatorile turcesci, apoi acésta intr'adeveru este insulta asupra ei.

Acusatulu: Domnulu presiedinte cá si multi altii voru fi cetitu diariulu „Kelet“, anume din iérn'a si

primavér'a anului 1877. Toti cetitorii acelui diariu isi voru aduce bine a-minte, ca corespondentii lui dela Galatiu, Rusciucu si Constantinopolu nu sciau se scrie ceva mai bunu, decatu se laude atrocitatile turcesci comise asupra bulgariloru. Asemenea lucruri se ceteau pe atunci si in alte diarie, intre care „Magyar Polgár“ „Hon“ etc. Déca publicisti cá celu din „Kelet“ Nr. 116 uita de sine pana la atata, in catu lauda acele atrocitati, si déca ei se oppunu chiaru si la vindecarea soldatiloru raniti, atunci

Presedintele (intrerupe): Asia ceva au potutu se scrie corespondenti particulari; de aci inasa nu se póte deduce ca unu poporu intregu este de aceeaasi opiniune.

Acusatulu: Eu nici n'am disu asia ceva nici unde si nici-odata.

Presedintele inchieie prin acestea invisitoriulu si invita pe procuroru se'si motivedie acusarea sa.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Procurorulu Joanu Deesy

(mai antaiu unguresce; apoi nemtiesce)

Onorabili domni jurati! Precum se póte vedea din actulu de acusare, acesta la inceputu fusese indreptata asupra lui Muresianu si Baritiu, si cá instructiunea a fostu terminata. In decursulu investigatiunei s'au aflatu, ca Muresianu nu póte fi urmaritu din cauza de morbu, ér' auctorii nu potu fi descoperiti. Atunci eu me vedui silitu pe bas'a opiniunei date de catra barbati de specialitate (medicii), a'mi retrage acusarea contra lui Muresianu. Dar' in contra d. Baritiu o sustinu.

Acusatulu afirma, ca actulu meu de acusare nu este claru. In acésta privintia eu me provocu la regulamentulu de pressa, dupa care actulu meu este corectu. Acusarea suna despre crim'a turburarii de linistea publica dupa §. 65 lit. a) a codicelui penale (citesce §. respectivu liter'a a). In urmarea transformarii relatiuniloru de statu, in tectstulu acestui paragrafu trebue se se puna si statulu ungurescu. Asia dara articolulu incriminatu cade subtu §. 65.

Mai departe acestu articolu isbesce si in §. 300 (citesce textulu acelu §.), că-ci s'au comisu si delictulu prevediutu acolo; s'au agitatu in contra gubernului si a organeloru sale, a-nume contra ordinului Escel. sale d. ministru de interne, prin carele compunerea de comitete spre a face colecte in favorulu ranitoru se oprea, si colectele se permitea numai particulariloru. Acusatulu au avutu de scopu a mai infierbentá, nemultumirea produsa dejá prin acelu decretu ministerialu.

Mai departe articolulu vatama si §. 302 (citesce textulu §. resp.), pentru ca agitédia contra natiunei magiare.

D-lu acusatulu se escusa dicèndu, ca scopulu seu n'a fostu agitatiunea contra legiloru, ci ca elu a facutu numai polemia in contra diareloru magiare. Déca asiu fi eu convinsu, ca elu n'au voitu se agitedie in contra statului ungurescu si nici in contra natiunei magiare, nici se provóce nemultumire asupra gubernului, atunci mi-asiu retrage acusarea. Eu inse aflù, ca desculparea acusatului nu este justificata; articolulu incriminatu vorbesce contra lui. Ori-cine are dreptu se traga in judecata pe altulu, déca se simte vatamatu. Au avutu si acusatulu dreptu a face procesu aceloru diare si corespondentiloru estèrni ale acelora, dar' n'au facutu-o. Din contra elu n'avea dreptu a blamá sistem'a statului, gubernulu si natiunea intréga. Domnii jurati voru intielege, ca o purtare cá acésta nu este de natura a inaintá buna-intielegere dorita intre cetatieni, nici a dá sprijinu auctoritatii si dispositiuniloru gubernului. Din aceste cause sustínu actulu de acusare si rogu pe domnii jurati, se pronuntie verdictulu loru de *v i n o v a t u* asupra acusatului.

Acusatulu G. Baritiu: Domnului procuroru i-au placutu se redice acusare in contra articolului meu. Densulu citandu liter'a a) din §. 65 sustne, ca in articolulu acela s'ar coprinde crim'a propagarei de urgía si ura in contra persónei Imperatului. Mai departe ca dupa §. 300 ar aflá in elu delictulu agitatiunei si alu iritatiunei. D. Procuroru a remasu in sa datoriu si va remanea in veci datoriu cu documentarea acusarei sale.

D. Procuroru n'au produsu unu singuru cuventu legatatu spe a'si intemeiá acusarea sa. Totu ce a facutu este, ca s'au incercatu se cetésca printre linii si ar voi se mi se inpuna mie de confesore, caruia se 'mi marturisescu faptele si cugetele pe care le voi fi avutu candu am scrisu acelu articolu. Dar' se me ierte, ca o astfeliu de vocatiune nu este nici-decum de competentí'a d-lui, si n'are nici unu dreptu a ceti in articolulu meu mai multu decâtu aceea ce se vede scrisu in elu.

Las' cá traductiunile oficiale magiara si nemtiésca ale articolului meu au fostu neesacte in cateva locuri din cele mai inportante. Se póte insa vedea din articolulu intregu, cá eu am avutu a face numai cu diaristii. Pasagele citate din „Kelet“ pe la midiuloculu articolului meu, facu partea cea mai mica din cate avému eu datori'a se le respingu. In cursu de mai multe luni diariiele magiare au agítatu si denuntiatu cu scopu cá se fimu arestati chiar' si fàra nici o cercetare judecatorésca. Citediu intre altele multe numai casulu din Alba-Juli'a, de care s'au intemplatu mai multe. Bine sciamu noi, ca aici in Transilvani'a stamu subtú unu codice penale si subtú o lege de pressa, care diferu fórté multu, atatu de cele din Ungari'a, catu si de cele de preste Leit'a; sciamu noi, ca aici in Transilvani'a trebue se ne ferimu fórté multu, din cauza, ca suntemu tractati dupa legi fórté diferitóre de cele ce sunt in vigóre in Ungari'a. Ne este prea bine cunoscutu, ca noi nici-decum nu potemu scrie asia precum se scrie in Ungari'a, ceea ce asiu potea probá cu multime de esemple si citate. Asia intre altii d. Kapolnay, care se subscie capitanu, dicea in „Hirnök“ ca: natiunea romanésca intréga nu este altceva, decâtu o adunatura de 3 milióne tígani

Presiedintele (intrerupendu pe acusatulu). Te rogu se te marginesci la aparare. Nu'ti este permisú a esi cu recriminatiuni.

Acusatulu: (care voiá se mai citedie cateva insulte aruncate asupra natiunei romanesci, asupra armatei din Romani'a si a càtorva barbati fruntasi, spre a invederá cu acésta, ca trebue se se apere in contra

loru, indignatu si emotionatu prin intreruperea presidentelui, dupa o scurta dar elocenta pauza): Asia dara mie nu'mi este permisu se me aparu!

Presiedintele: D-ta nu poti se dici acésta!

Acusatulu (dupa o alta pauza, continua): Domnii mei jurati! Precum vedeti si D-vóstra, eu nu me mai pociu aperá asia, precum credu ca'mi sunt datoru causei mele si cà am dreptulu facia cu o acusare atatu de infricosiata, precum o a'ti auditu dela d. procuroru. Din acésta cauza 'mi ineredu tóta apararea mea intie-leptiunei si juramentului d-vóstra pe care l'ati depusu, precum si auctoritatii si elocentiei aparatoriului meu. Asia me marginescu aci, resumandu'mi apararea numai in urmatóarele pucine cuvente. Este evidentu, cà in articolulu meu nu se coprinde nici umbra de atacu in contra statului. Déca soci'a mea si cele patru fiíce maritate ale mele, dinpreuna cu tóte celelalte femei romane, cate au participatu la acele colecte, sunt insultate cá tradatóre de patria, singuru si numai pentru-ca au facutu ceea ce facusera tóta iérn'a si primavér'a din acelu anu femeile maghiare, ajutate de femeile nóstre, scarmanandu la scame pentru turcii raniti, — atunci in adeveru femeile romane n'au meritatu atatea batjocuri si amenintiaru numai pentru-ca, dupa ce intrase si armat'a romana in actiune, au inceputu se lucredie si pentru soldatii romani raniti. Acésta activitate a femeiloru nóstre n'au fostu alta, decatu unu actu dictatu de simtiulu de umanitate, totodata in sa si inplinierea unei datorintie de gratitudine si de buna vecinatate. Cine nu'mi crede mie, cà ne suntemu datori cá vecini cu buna-vointia reciproca, se inchida hermetice fruntariile Transilvaniei din spre Romani'a numai pe 6 luni, si atunci ar vedea ce se va potea alege de industri'a si comerciulu tieriei nóstre. Eu dicu: se ne apere Dumnedieu de una cá acésta! Noi mai eramu datori Romaniei si cu óresicare inprumuturi. Pe timpulu fómetei celei mari din Ungari'a din anulu 1864, camerele Romaniei au votatu pre langa alte colecte din tesaurulu statului 4000 galbeni pentru comunele lipsite din Ungari'a inferioare. Intre anii 1859 si 1866 multime de emigranti magiari au

aflatu asilu si ajutoriu de subsistentia in Romani'a. Pentru fapte cá acestea n'amu asteptatu, cá cei din Clusiu se ne insulte in modulu precum s'au vediutu. Ce amu facutu noi mai multu? Amu cerutu se intindemu ceva ajutoriu in numele umanitatii. Nici unu procuroru nu va potea aflá intr'unu ast-felu de actu vre-o vatamare de lege. Deci, ve rogu d-loru jurati, cá se me achitati de neintemeiat'a si nemeritat'a aculare.

Aparatoriulu Albert Arz de Straussenburg: D-lu procuroru de statu au ingreunatu apararea, din cauza cá aculare sa n'are nici unu intielesu. D-lu procuroru n'au produsu nimicu, dar nimicu pe lume pentru motivarea acularii sale. D-lu procuroru de statu a observatu ce este dreptu, cá aculare in contra lui Muresianu a fostu retrasa din caus'a de morbu a acelaia. Se póte cá morbulu se fia fostu caus'a. Eu nu voiu se cercetedi mai departe. Eu inse sciu, cá facultatile intelectuale ale unui individu sunt judecate dupa momentulu in care au comis fapt'a, ér' nu dupa timpulu in care se inchieie cercetarea. Este permisu prin urmare a presupune, cá aculare in contra lui Muresianu au fostu retrasa din cauza, cá acesta sau rugatu, candu din contra d-lu Baritiu nu o au cerutu. Dar' eu nu o sciu.

D. procuroru au replicatu la observarile aculatului, ca actulu seu de aculare corespunde prescrierilor legii. Aci in sa nu este numai intrebare despre liter'a legii, ci si de spiritulu ei. §. 65 din regulamentul pressei cere ca acus'a trebuie se denóte pasagele speciale ale scrierei tiparite pe care cineva voiesce a o incriminá. D. procuroru in sa nu denota nici unu pasagiu specialu din articolulu asupra caruia au intentatu procesu de pres sa, ci dice din contra, ca articolulu dela inceputu pâna la fine lovesce in lege. Observati in sa bine, ca articolulu aculatului coprinde in mediulu seu si o parte a unui articulu din „Kelet“. Nu pociu deci sci, déca d. procuroru au incriminatu si pe diariulu „Kelet“ din Clusiu?

Actulu de aculare este si din altu punctu de vedere defectuosu. §. 65 din codicele penale coprinde o multime de fapte criminale fórté diferite; dar' d. procuroru numai in acestu momentu ne citá liter'a a) din

§. 65, candu din contra in actulu de acuzare acelu §. 65 este citatu puru si simplu. Asia dara, acusatulu pâna in momentulu acesta n'au avutu de unde se scia, pentru care fapta criminala a-nume este elu inculpatu si in contra carei insinuatiuni trebuie se se prepare spre a se aparâ. Acusatulu nici-decum n'a potutu se scia, dâca elu este cumva incriminatu de a fi atîtiatu lumea la ura in contra persônei imperatului, sêu la resistentia contra esecutarii legiloru, sêu la denegarea inopiteloru, ori ca a infintiatu societati secrete. Prin urmare acusatulu are dreptu se dica, cumca actulu de acuzare nu lau luminatu intr'u nimicu, asupra naturei acuzarei ce i se face.

Acus'a mai are inse inca o scadere formala si mai mare, candu ea afara de §. 65 se mai provôca si la §§. 300 si 302. Este preste pôte, cá aceeași fapta se cadia subtu toti acesti paragrafi. Dâca cineva calumniadia pe unu alu douilea, atunci in acea calumnia se coprinde si vatamarea de onóre. Acum intrebue eu: d. procuroru ce face in casuri de acelea, radica acusa pentru calumnia si totu-odata si pentru vatamare de onóre?

Dâca liter'a a) din §. 65 se pôte aplicâ la acusatulu si dâca acesta au provocatu la ura si despretiu asupra persônei imperatului, atunci ar fi vatamatu si respectulu câtra imperatulu, si d. procuroru l'ar potea acuzâ si de les-maiestate. Asia dara, dâca d. procuroru voiesce se'si basedie acuzarea pe §. 65, atunci n'are incatrau, elu trebuie se renuntie la §§. 300 si 302.

De altcum intrêga acêsta acuzare ne aduce aminte cunoscut'a istoria despre cornulu postei, in care inghiatiase o melodia, ér' dupace cornulu a fostu adusu in casa calda, desghaîtiandu-se au inceputu se cante spre mirarea tuturoru, melodi'a ce inghiatiase in elu. Cu acestu cornu de posta sémãna acuzarea de fatia. Ea a fostu intentata in Octobre 1877 si au trebuitu se trêca doua primaveri, pâna ce se'i se desghîetie melodi'a pè care o audiramu astadi. Acum insa acêsta melodia ni se pare cu totul streina si neintielésa. Obiectulu acusei a ajunsu a fi unu anachronismu. In tómn'a anului

1877 o ar fi intielesu. celu pucinu cei esaltati. Pe atunci erá tempulu deputatiuniloru de softale si a demonstratiuniloru cu sabii de onóre; totu pe atunci se inscenase revoltá secuiloru cu scopu de a trece si a devastá Moldov'a; totu atunci treceau de inamici ai statului ungurescu toti, cati erau inamici ai turciloru. Astadi insa turculu este inamiculu nostru; in locu de deputatiuni tramitemu astadi corpuri intregi de armata in contra lui, la Bosni'a si amu facutu colecte pentru soldatii nostrii proprii raniti in acele provincii. Astadi auctorii revoltei secuiesci au se 'si multiamésca scaparea loru din inchisori, numai amnesthiei si gratiei monar-chului. Astadi chiar' si diarie magiare de acelea, care injurau pe femeile romane pentru colectele loru umanitare, recomanda relatiuni amicabile cu Romani'a. Asia dar' timpulu s'au schimbatu cu totul. Dar' abstractiune facèndu dela tóte acestea, articolulu incriminatu este atatu de inocentu, in catu nu i se póte aplicá nici unu paragrafu din codicele penale. In § 65 se da definitiunea fiacarei crime. Dupa § 1 din codicele penalu, la ori ce crima se presupune, ca cineva provóca cu scopu premeditatu la ura si urgia in contra imperatului, contra unitatii imperiului, contra sistemii si a administratiunii statului. Asia dara se nasce intrebarea: avutau acusatulu scopulu de a iritá pe cineva in contra imperatului, a imperiului, a gubernului séu a unitatii statului? Déca d-vóstra d-loru jurati credeti, ca s'ar fi intemplatu asia ceva, atunci se condamnati pe acestu acusat. Dar' pentru cá crim'a se fia consumata, se mai cere cá pre langa intentionare se urmedie si insasi fapt'a. Acuma eu ve intrebú: acestu acusatú comisau elu in articolulu seu incriminatu vreo fapta de rea vointia in contra regatului Ungariei séu in contra unitatii statului? (Voci singuratece de pe banc'a juratiloru: Nu! Sensatiune mare in publicu si la barou).

Procurorulu (sarindu in susu): Rogu pe inal-tulu tribunalu, cá acestu Nu alu juratiloru se se intro-ducu in procesulu verbalu.

Advocatulu defensoru (contínuandu): Sunt

siguru ca insusi dn. procuroru nu pôte se respunda la intrebarea mea, decâtu numai cu Nu!

De aci eu tracu la § 300. La delictulu prevediutu aci se presupune a fi totu dolus malus, totu scopu reu, precugetatu. Intrebu: avutau acusatulu de scopu a dejosí pe gubernu sau organele lui. Elu n'au avutu acelu scopu. In totu articolulu seu nu e nici unu cuventu despre auctoritati publice sau de mesuri administrative; lipsesce orice obiectu alu dejosirei. Cu tôte acestea dn. procuroru insiste mortisiu pe langa assertiunea sa; nu pôte inse probá nimícu. Mai departe se cere si aci cá consumarea delictului se se intemple prin vreo actiune, prin fapta. Eu inse in totu articolulu acela nu aflú nici-o batjocura, nici o defaima, nice o assertiune falsa, nici-o schimosire a fapteloru cu scopu de a injosi pe gubernu. Dn. procuroru ar fi fostu in sa datoriu se documenté die vre-o fapta de acelea, elu in sa nu face acésta nici cu o silaba macaru.

Acum trecu la § 302. Dn. procuroru sustfne, cá acelu articulu ar fi hostile fatia de natiunea magiara. Ce sunt hostilitatile? Sunt ele sentimente hostili? Nu! Pentru-cá § 11 dice curatu, cá sentimentele omenesci nu potu cadé sub nici-o pedépsa. Asia, aci inca trebue se presupunemu numai o actiune, traducerea in fapta a sentimenteloru hostili contra nationalitatiei magiare. In totu articolulu in sa nu aflú nimicu de acestea. Preste totu, despre natiunea magiara nici decum nu este vorba, ci articolulu intregu suna numai la adress'a diaristiloru, la alui „Kelet“ din Clusiu, care e plinu de insulte aruncate asupra femeiloru romane, care se ocupau cu colecte pentru soldatii raniti din Romani'a.

Dara tocma si in casu, candu articolulu ar suná de a dreptulu la adress'a natiunei magiare, dn. procuroru totu nu ar fi castigatu nici prin acésta nimicu; pentruca articolulu intregu nu coprinde nici unu lucru vetamatoriu.

Din aceste motive eu nu pricepu acésta acusa. Pôte fi cá ne va aprinde ceva lumina o espressiune a d-lui procuroru, unde dice, cá densulu a fostu silitu se sustfna acus'a. Elu s'a supusu la acea síla. Dara daca dn. procuroru cere dela d-vóstra domniloru jurati,

că se condamnați pe acusatulu, atunci eu trebuie se cautu după alte órecare temeieri. Eu credu că scopulu ascunsu alu acestei acuse este, că acusatulu se fia achitatu. Cunoscutu este, că dn. ministru-presiedinte Tisza acusase pe juríulu din Sibíiu în parlamentu, si se pronunțiase de repetite-ori, că dela acesti jurati nu se póte asteptá nici-o condamnare în processe politice. Mi se pare că tóta acésta acusa tinde numai într'acolo, că se se inmultiésca materialulu pentru achitari, pentru că institutulu de juríu se i se póta dá lovitur'a dorita. Se póte că

Presiedentele (i taia vorb'a): Apararea prin inculpari nu este permissa. Rogu pe domnulu aparatoriu, că se se marginésca la aparare.

Aparatoriulu: Asia eu renuntiu la deductiuni ulterioóre. Dara nici îngrijirea pentru desfiintierea juríului, de care ne fu vorb'a, se nu inpressionedie pe nimeni în ór'a acésta. Eu sciu, că juratii din Sibíiu au cautatu si voru cautá totudeauna, cu tóta lealitatea si onestitatea numai adevेरulu, de aceea me si incedu, că densii voru achita pe acusatulu de acestea incriminari cu totul neintemeiate.

Procurorulu: (unguresce): Juratii au disu dejá unu Nu! Acésta enuntiare a loru este contra lelei si trebuie se se ía pentru ori-ce casu la protocolu. Eu insistu si mai departe, că articolulu incriminatu vatama §§. 65, 300 et 302 dín codicele criminale. Proba că acus'a mea are locu, este si lungimea apararei. Dn. acusatulu si aparatoriulu seu sau incercatu se influentiedie si asupr'a animei juratiloru. (?) Preste acésta dn. defensoru au abusatu de dreptulu apararei (?), de aceea rogu pe in. tribunalulu că se'lu pedepsésca. De alta parte nici d. acusatulu, nici d. aparatoriu nu au vorbitu la cestiune; din contra, amendouí au vorbitu despre lucruri, la care eu nu pociu reflectá de locu. Defensorulu a mai disu, că eu asiu inculpá pe acusatulu, că si cum ar fi agítatu contra regelui. Acésta eu nu o amu facut nicairi. Din contra, eu am disu curatu, că ataculu seu a fostu indreptatu contra unitatiei statulu. Si nici aceea nu stá, că articolulu ar fi polemísatu numai cu alte diare. Eu

remanu pe langa ce am disu, ca in casu cá acesta a trebútu se recurgemu la ajutoriu judecatorescu.

Dn. acusatu a vorbitu si despre denuntiatiuni, fara a produce probe.*) Mai departe, a reflectatu la diversitatea legiloru din Ungari'a si Transilvani'a. Aci eu ilu manu la codicele criminale nou, adoptatu prin dieta, care este pe cale de a se introduce, éra pàna atunci remanu legile de mai inainte in putere.

Nici nu este adevveratu, cá articolulu apara numai humanitatea; pentru-cà humanitatea nu cere agitatiune contra statului. Asia eu negu, cá acelu articolu numai càtu ar polemisa contra altoru foi periodice, cà-ci elu urmaresce cu totul alte scopuri.

Mai departe dn. defensoru a vorbitu despre casarea processului intentatu contra lui Muresianu. Eu nu am vorbitu niciodata cu Muresianu, nici cà-lu cunoscu, nici l'am vediutu vreodata. Dn. aparatoriu dice, cá eu numai silitu asiu sustinea acus'a contra lui Baritiu. Respíngu aceste insinuatii ale dlui aparatoriu, si me rogu cá se fia pedepsitu pentru acestu abusu ce face cu dreptulu de aparare.

De si dnii jurati au pronunciatu dejà unu Nu; de si eu cu tóte acestea imi repetu propunerea cá acusatulu G. Baritiu se fia condamnatu, o facu acésta in sperantia, ca dóra dd. jurati si-au trasu mai bine sam'a si voru pronuntia unu verdictu mai justu, cà-ci cuvinese intieptului se 'si schímbe judecat'a rea in alt'a mai buna.

Pentru ori-ce casu, eu rogu pe in. tribunalu, cá propunerea mea compusa aci in scrisu, in sensulu cá articolulu incriminatu coprinde faptele prevediute in §§-ii 65, 300 et 302 si cá G. Baritiu trebuie se fia condamnatu, se mi se ia din cuventu in cuventu la protocolu.

Presedintele (càtra procuroru): Vrei se'ti repeti acusele domniei tale si in limb'a germana?

Procurorulu: Nu vréu!

*) Nu l'au lasatu se produca.

Advocatulu defensoru Albertu Arz de Straussenburg: Dn. procuroru de statu m'a inculpatu pe mine si pe acusatulu, cà noi amu fi abusatu de dreptulu apararei. In càtu pentru acusatulu, este sciutu in tóta lumea, cà in processulu intentatu contra lui la orice tribunalu, elu este subjectulu principale alu actiunei judecatoresci. Acusatulu are si trebue se i se recunósca dreptulu de aparare in aceeași mesura si proportiune, in care se dà procurorului de statu cá acusatoru. Se pare in sa, cà d. procuroru este vrasmasiú alu acestei dreptati. Totu d. procuroru a tinutu pe acusatulu càtu s'a potutu mai multu in nesciintia totale despre natur'a acusatului sale. Asia dara, nu acusatulu si nici aparatoriulu sunt aceia cari au comisú abusu de dreptulu lorú.

Se pare cà d. procuroru pune mare temeiu pe inpregiurarea, cà in decursulu pledoariei, unii dintre juratii inpinsi de convictiunea lorú spontana, au strigatu unu Nu inainte de inchiarierea actelorú. Cu ce dreptulu pune d. procuroru temeiu pe acésta inpregiurare? Aiba dsa ori-si ce scopu cu acésta procedura, una in sa póte se o scia, cà noi nu ducemu nici o frica. Juratii au dreptulu lorú mai pre susu de orice indoiéla, de a pune chiaru si diverse intrebari in decursulu ori-carui procesu ce vine la curtea juratilorú. Dara juratii sunt si obligati de consciinti'a lorú si prin juramentulu depusu in faci'a ceriului, cá se'si castige si formédie fiacare convictiune propria. In casulu de facia in sa, unii juratii nu facura mai multu, decátu respunsera la o intrebare pusa de mine cá aparatoriu, si nicidecum pusa de càtra in. tribunalu, cá se se póta dice cumva, cà s'a prevenitu verdictulu, carele trebue se 'lu formuledie ei intre ei, in secretu.

Dn. procuroru a mai disu, cà elu nu scie cum me incercu eu se vediu in ánim'a lui si se vorbescu de sila, la care ar fi elu supusu. Eu sciu atáta, cà d. procuroru nu este judecatoriu, ci este organulu ministrului justitiei si ca este datoriu se asculte si se indeplinésca ordinile mai inalte care'i vinu.

Presedintele (càtra aparatoriu): Te rogu cá se te resumi pe scurtu si se ramai in cestiune.

Procurorul: Eu rogu pe in. tribunalu, cá acelea cuvente dise de aparatoriu, ca procurorul ar fi unu organu alu ministrului justitiei, se se tréca in processulu verbale.

Aparatoriulu: Pentru numele lui D-dieu, apoi cà dóra ne va fi permisú aci se numimu celu pucinu pe ministrulu justitiei?

Dn. procuroru a disu, cá noi amu fi datori se aducemu probe de neculpabilitatea acusatului. La acésta respundiu eu, cá tocma din contra, este datorí'a procurorului de statu se aduca, daca le are, probe de culpabilitate in contra unui omu, care nu a fostu acusatú nici odata de vreo fapta rea. Acusatulu au avutu dreptu se indemne pe femeile romane cá se continue cu colectele loru, si elu nu a facutu mai multu, decâtu au aparatu acelu dreptu contra celoru care'lu negá.

Procurorul (taia cuventulu): Fiindu-cà dn. aparatoriu vorbesce in tonu iriritatu, rogu pe in. tribunalu cá se'lu pedepséca.

Aparatoriulu: Eu voiú continuá si voiú adaoge, cá articolulu avuse de scopu se confirme pe femeile romane in faptele charitatiei (dragostei crestinesci). Daca dn. procuroru acusa pe Baritiu pentru fapt'a acésta, atunci elu isi póte intinde acus'a sa de aici pàna la Pest'a, ba si mai departe, pàna la Bodenbach (fruntaria austro-saxóna), din cauza cà noi toti amu participatu la fapte de charitate: pentru ranitii nostrii din Bosni'a.

Presedintele (càtra acusatú): Dta ai mai avea de observatu ceva?

Acusatulu George Baritiu: Mai am d-le presedinte, intre altele cà

Procurorul: Eu protestediú. Acusatului nu i se mai póte dá cuventulu.

(Acusatulu asteptandu se védia ce se va alege din acestu contactu nou dintre procuroru si presedinte, stà càtu-va tempu in pecióre preparatu de a'si face duplic'a la nouele incriminari ale procurorului, pre candu :

Presedintele: (curmandu ori-ce discussiune ulterioara) resuma mai antaiu unguresce, dupa aceea nemtiesce argumentele aduse pro si contra. Dupa acestea dà lectura la trei puncte de intrebare formulate de tribunalu spre a se comunicá curtiei juratiloru, cá se'si dea verdictulu asupra loru.

Procurorulu de statu pretinde a se formulá intrebarile cu totul altmintrelea si propune pe cele formulate de d-sa.

Aparatoriulu intreatu, declara cá nu are nimic in contra formularei si acusatului inca nu'i pasa.

In urm'a acestora ddnii membrii ai tribunalului se retrasera in camer'a de consultare spre a se uni asupra punctelor de intrebare si a le formulá cu luarea in consideratiune a propunerilor facute din partea procurorului. Dupa consultare mai indelungata in fine pe la 12 $\frac{1}{2}$ óre membrii tribunalului reintra in sala.

Presedintele da lectura la 5 puncte de intrebare.

Intrebarea prima: Este G. Baritiu auctorulu articolului incriminatu?

Intrebarea a dou'a: Agitédia acelu articolu in contra unitatii si a constitutiunei statului? (§. 65 cod. pen.)

Intrebarea a trei'a: Déca acelu articolu dejosesce dispositiuni de ale gubernului etc? (§. 300 cod. pen.)

Intrebarea a patr'a: Déca acelu articolu provóca la hostilitati in contra natiunei magiare?

Intrebarea a cincea: Déca tñu juratii pe acusatulu de vinovatu?

Dupa acésta presedintele dà actele respective juratiloru, cari se retragu indata in alta camera spre a delibera in secretu. Dupa o pauza de o $\frac{1}{2}$ óra colegiulu juratiloru se reintórce in sala si primariulu alesu de ei insii, depune pe més'a presidiului actele si verdictulu in scrisu la fiacare intrebare.

Intrebarea prima fù respunsa in unanimitate cu Dá, ca adeca acelu articolu a fostu scrisu de G. Baritiu. Celelalte 3 intrebari au fostu respunse éراسi in unanimitate.

tate cu Nu, éra ultim'a si a cincea intrebare a fostu respunsa totu in unanimitate cu Nu si cu: Este nevinovatu.

In urm'a acestui verdictu presedintele tribunalului declara, ca acusatulu G. Baritiu a fostu achitatu de catra juriu cu unanimitate.

Asia se terminà acésta pertractare finala, in decursulu careia procurorulu aflà cu cale a cere de repetiteori pedepsirea disciplinara a aparatoriului, la care cerere inse d. presedinte indata dupa enuntierea verdictului declarà ca: Curtea a respinsu cererea procurorului de a pedepsi pe aparatoru, pentru-ca de si acesta a comisu o mica neregularitate, dara chiamatu fiindu la ordine de catra presedintele, n'au insistatu a continuá.

Dupa publicarea verdictului, acusatulu d. G. Baritiu chitatu, a fostu salutat din partea publicului ce erá de fatia cu repetite salve de „Se traiésca“ si cu calduróse stringeri de mana si felicitari, atátu din partea romaniloru, catu si a neromaniloru.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A d n o t a t i u n i .

Lectorii din afara nu voru fi in stare se petrunda in natur'a si tendenti'a acestui procesu politicu de pressa, daca nu voru avea celu pucinu unele informatiuni, ce stau in legatura strinsa cu elu.

Acestu procesu isi luase inceputulu la judecatoriulu de instructiune (Untersuchungsrichter) mai antaiu in Iuniu 1877, adeca tocma pre candu flacarile resbelului orientale se prelingea si preste Dunare in Romani'a. In aceleasi díle arestarile politice printre serbii din Banatu erá la ordinea dilei, erá in Transilvani'a se luasera mesuri severe, cá din junimea romanésca nu care cumva se tréca vreunulu in Romani'a spre a se inrolá in armat'a romana, din care cauza in tînutulu Fogarasiului au si fostu arestati unii teneri.

Terminulu antaiu alu tragerei inculpatiloru Iac. Muresianu si G. Baritiu la Curtea de jurati se pusesse pe

23 Octobře 1877, s'au amanatu inse de repetite-óri din caus'a bólei fizice si spirituali a lui Muresianu, pãna ce in fine processulu acestuia fũ cassatu cu totul; cu atãtu mai virtosu inse acusatiunea fũ sustinuta in contra lui Baritiu in tóta intinderea ei.

In a 1878 advocatulu serbu Mileticiu din Neoplanta (Neusatz) fũ condamnatu la inchisóre de cinci ani pe temeulu deponitiunei unoru martori, totu serbi.

In contra lui Baritiu marturisã numai numele seu subscrisu la articolulu, prin care aparã libertatea si onórea femeiloru romane, infruntã totu-odata infamiile aruncate asupra numelui romanescu. Erã o calumnia a diarielor delã Clusiu, cã femeile romane aru fi fostu provocate delã Craiova si Bucuresci pe ascunsu, cã se faca colecte. Denselu, cã si tóta lumea, au aflatu din foile publice, totu ce se intemplã in vecin'a Romania si in peninsul'a Balcaniloru. Atãta le-a trebuítu si nimicu mai multu, pentru cã se-'si faca datori'a de femei, de romane, de christiane. Medici sã si magiari, anume delã Brasiovu si de airea, au alergatu la Bucuresci si la Dunare spre a operã in spitale si ambulantie, érasu fãra nici-o invitare secreta, fãra conspiratiuni si comploturi.

Se cerea inse cã se ajunga si vreunu romanu langa Mileticiu. Chiaru unii dintre cãti romani fanatici avemu si noi, doriã se li se faca si loru placerea de a se laudã cu vreunu martiru. Unele diarie romane, care au agítatu, precum se scie, in sensulu acesta, erã pe ací se-'si ajungã scopulu.

In sensulu §-lui 65 din codicele penale, pedéps'a ceruta contra lui G. Baritiu cã pentru crime politice, este reclusiune (inchisóre grea) pãna la cinci ani. Crímele numerate in acestu §. 65 sunt: sub lit. a) iritarea spre ura si urgía (Hass und Verachtung) contra persónei imperatului; contra unitatiei de statu a monarchiei; contra formeii regimului si administratiunei statului; sub lit. b) indemnare la nesupunere, rebellione sau resistentia la executarea de legi, decrete, decisiuni sau dispositiuni de a le tribunaleloru si altoru auctoritati publice, sau indemnare cã se denege inopositele

publice ori alte taxe destinate a se ridicá pentru scopuri publice; sub lit. c) formare de societati sau cluburi, ori indemnarea la asia ceva in ori-ce modu, pentru cá se-'si ajunga scopurile criminali enumerate sub lit. a) et b) — §§-ii 300 et 302 coprinde numai delicta politice, care se pedepsescu cu arestu de 1—6 luni, sau si cu exiliu. — Se se insemne aci bine espressionea „in ori-ce modu“ (in was immer für einer Weise), pe care o póte interpretá si aplicá ori-cine cum i va placea.

Diariulu „Kelet“ (Orientulu) din Clusiu, unulu din cele mai hostili la totu ce e romanescu, in Nr. seu 102 din 4 Maiu a. c. Col. 2: mustrandu aspru pe curtea de jurati din Sibiu, cá-ci au achitatu pe Baritiu in unanimitate, afla cu totulu alte cause, pentru care dorise din sufletu, cá inculpatulu se fia condamnatu si pedepsitu. Nu atatu articolulu din 1877, cátu mai virtosu intrég'a activitate publica de 44 ani*) a lui Baritiu pretinde „Kelet“ et Consortes cá se fia pedepsita. Din care cause? „Kelet“ le numera asia: Tendentie dacoromaniste cu tóta perseveranti'a; negarea uniunei Transilvaniei cu Ungari'a; ignorarea dietei din Ungari'a; cochetarea sa criminala cu Bucurescii si cu St. Petersburg; lipsa totale de patriotismu. „K.“ nu póte produce nici umbra de proba (dovada) contra lui Baritiu; cu tóte acestea elu insiste pentru perderea lui, fàra a cugeté, cá pedéps'a de inchisóre, ceruta pentru Baritiu presupune o largime, cá se mai incapa in ea dieci de mii de romani. Cu acestea revelatiuni in mana, lectorii potu strabate usioru in natur'a processului de tendentia comunicatu pe aceste pagine.

*) Dela 1 Oct. 1835—1845 cá profesoru in Blasiu si Brasiovu; dela 1 Ianuaru 1838 totuodata cá publicistu, mai tardiu si cá industriariu.

